

НАВУЧАННЕ ПРАФЕСІЙНА АРЫЕНТАВАНАМУ ЧЫТАННЮ З ВЫКАРЫСТАННЕМ ІНФАРМАЦЫЙНЫХ СРОДКАЎ

Галоўнай задачай сучаснай сістэмы адукацыі з'яўляецца выкананне сацыяльнага заказу на падрыхтоўку спецыялістаў, якія валодаюць шэрагам прафесійных і агульнакультурных кампетэнцый. Адною з іх выступае гатовасць да сталага самаразвіцця, што мае на ўвазе здольнасць арыентавацца ў інфармацыйных крыніцах, выбаркова падыходзіць да прафесійна значнага матэрыялу і карыстацца ім у сітуацыях, якія патрабуюць дакладных развязкаў. Дзякуючы сучасным інфармацыйным тэхналогіям, кожны сёння мае магчымасць задаволіць свае інфармацыйныя і прафесійныя патрэбы падчас самастойнага чытання на замежнай мове. Аднак здольнасць атрымаць і засвоіць патрэбныя звесткі з розных па стылі замежных інфармацыйных крыніц патрабуе фармавання пэўных навыкаў і ўменняў. Таму ў працэсе выкладання замежнай мовы ў сучаснай ВНУ вельмі важна надаваць увагу такому аспекту моўнай дзейнасці, як прафесійна арыентаванае чытанне.

Сучасныя метадычныя распрацоўкі прапануюць шэраг метадык для навучання іншамоўнаму чытання. У залежнасці ад мэты і запатрабаванай колькасці інфармацыі, якая павінна быць атрымана, вылучаюцца *праглядавае, азнаямленчае, вывучальнае і пошукавае чытанне* [1]. Дадзены артыкул прысвечаны *праглядаваму* чытання і прапануе выкарыстанне спецыяльнай навучальнай праграмы падчас практычных заняткаў па англійскай мове з мэтай фармавання навыка прафесійна арыентаванага чытання.

Аналіз навукова-даследчых прац дазволіў вылучыць групы умельстваў, якія неабходны для дасягнення кампетэнтнага валодання тэхнікай праглядавага чытання [2]:

1. Умельства прагназаваць змест тэксту на агульным узроўні і на ўзроўні асобнага сказа.
2. Умельства вызначаць жанр тэксту, арыентавацца ў структурна-кампазіцыйных асаблівасцях тэкстаў розных жанраў.
3. Умельства вылучаць тэму тэксту і рабіць сіттэз зместавых элементаў.
4. Умельства дакладна падбіраць хуткасць чытання.

Реалізацыя вышэйзгаданых умельстваў мае на ўвазе выкарыстанне шэрагу практыкаванняў накіраваных: *спрагназуюць змест артыкула пры дапамозе загалоўка і скарэктуюць сваё меркаванне па першых сказах кожнага абзаца; знаходзіць у тэксце асноўны інфармацыйны сказ; вызначаць жанр тэксту і г. д.* Аднак дадзеная праца павінна рабіцца выключна з удзелам выкладчыка, які выконвае не толькі арганізацыйную ролю, але таксама кантралюе атрыманыя вынікі з мэтай іх далейшага аналізу. На кафедры англійскай мовы №2 Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта распрацавана адмысловая камп'ютарная праграма TRT для фармавання навыка прафесійна арыентаванага чытання з функцыяй кантролю вынікаў [3]. Праграма рэалізавана на мове C # (Sharp) і распрацавана на аснове лінгвістычнай базы даных аўтаматычнай сістэмы апрацоўкі тэкстаў [4]. Структура акна праграмы TRT у працоўным стане паказана на рысунку 1.

Пасля запаўнення ўсіх адпаведных працоўных абласцей з'яўляецца магчымасць праверыць слухнасць дадзеных адказаў з дапамогай кнопкі *Check Answers*. На рысунку 3 прыведзены прыклад выпраўленых адказаў на пастаўленыя пытанні: абраныя студэнтам адказы прыведзены ў радку *Your Answer*, правільныя – у радку *Correct Answer*.

Створаная намі камп'ютарная праграма можа быць скарыстана ў якасці трэнажора на практычных занятках па англійскай мове для фармавання навыку ўспрымання і інтэрпрэтацыі англамоўнага тэксту. Структура лінгвістычнай базы створанай праграмы ўтрымвае тры блокі: блок лексіка-семантычнага аналізу, блок сінтаксічнага аналізу і блок семантыка-сінтаксічнага аналізу і мае магчымасць працаваць з публіцыстычнымі і навукова-тэхнічнымі тэкстамі з галіны камп'ютарных тэхналогій. Аднак праграма адкрыта для дапрацоўкі і можа быць скарыстана для працы з англамоўнымі тэкстамі любой іншай прадметнай вобласці пры занясенні дадатковага матэрыялу ў аўтаматычны алфавітны слоўнік.

Безумоўнай перавагай праграмы TRT з'яўляецца магчымасць яе выкарыстання для пазаўдыторнай працы: студэнт можа сам кантраляваць сябе без дапамогі выкладчыка. Падчас аўдыторнай працы згаданая праграма дапамагае сэканоміць час у пошуку патрэбнага і эфектыўнага навучальнага матэрыялу. З дапамогай інтэрнэт-рэсурсаў можна ўвесці новы лексічны, краіназнаўчы матэрыял, зрабіць занятак больш дасканалым, замацаваць навучальны матэрыял, і, такім чынам, узброіць студэнтаў стратэгіямі самаразвіцця.

Літаратура

1. Фаломкіна, С. К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе / С.К. Фаломкіна. – Мінск. : Вышэйшая школа, 2005. – 253 с.

2. *Борзенец, С. Е.* Овладение просмотровым чтением: принципы и современные техники // Язык, перевод и межкультурная коммуникация: вопросы теории и практики преподавания: сб. науч. ст. – Мінск: РІВШ, 2016. – С. 36 – 41.
3. *Макарыч, М. В.* Рэалізацыя навучальнай камп'ютарнай праграмы на падмурку лінгвістычнай базы ведаў аўтаматычнай сістэмы апрацоўкі тэкста // Сістэмны аналіз і прыкладная інфарматыка. – 2016. – №1. – С. 78 – 83.
4. *Макарыч, М. В.* Автоматическая система для создания табличного реферата группы текстов / М. В.Макарыч. – Germany: LAP LAMBERT Academic Publishing, 2012. – 145с.